

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în față: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Scrisoarea Maurului — Concretizarea speranțelor. — Abuz de numele Regelui, în chestia converșiunii. — Soluțiile. — Legăturile noastre economice cu Franța.

Scrisoarea Maurului*)

Instituția creditului românesc din Ardeal, ale cărei începuturi datează încă din anul 1872, înființată prin sfârșirea dragostea de neam și jertfa unor aleși ai generațiilor apuse, susținută și dezvoltată cu o perseveranță, pe care numeroasele lovituri ale unei epoci potrivnice n'au fost în stare să o stavilească — ghimpe în trupul asupritorului de erii și izvor de o indiscutabilă forță pentru organizarea pe noi baze de luptă a poporului românesc de dincolo de Carpați, — după o activitate rodnică de șase decenii, este amenințată astăzi, datorită punerii în aplicare a noilor legiuri, să se prăbușească, fără speranțe de revenire.

Este cea mai tristă pagină, pe care o va scrie istoria în cartea Ardealului românesc confimporan.

Acum mai bine o jumătate de secol, văzând starea nenorocită și înapoiată, în care se afla pătura țărănească din Ardeal, simțind cruzimea cu care era exploatarea și batjocorită această pătură de cămătarii străini, un dascăl sărac de averi și totuși bogat prin înflăcărața iubire de neam, care îi stăpânea sufletul, a bătătorit în multe și nenumărate rânduri drumul Golgotei budapestane, pentru a sloarce prin voința sa neclintită învoirea

Fragment reprodus cu anumite schimbări dintr'un memoriu al „Solidarității”.

guvernului maghiar la înființarea unei bănci românești în Transilvania.

O provincie întregă a răsuflat ușurat, când dascălul Visarion Roman, după străduințe demne de admirat, a reușit să se întoarcă acasă cu permisiunea, fără de care nu ar fi fost posibilă înființarea primului institut financiar românesc.

Și a fost o sărbătoare mare aci în Ardeal, o tresărire de nemărginită bucurie, când primul consiliu de administrație al celei dintâi bănci românești, a putut constata, în prima adunare generală, o trainică așezare a acestei instituțiuni, rostind neuitatele cuvinte, săpate astăzi adânc în istoria vieții noastre bancare: „Am pus, domnilor, începutul începutului!”

Inițiativei acesteia i-au urmat multe altele asemănătoare, creindu-se astfel posibilitatea de canalizare a economiilor naționale spre băncile românești, cari, la rândul lor, le-au vărsat cu dragă inimă, dar și cu grija cuvenită, mai ales fără-nimei harnice de pe aceste plaiuri.

Munca fără preț, cinstea, care a însoțit întotdeauna această muncă, spiritul conciliant și înțelegător față de cel mai credincios apărător al gliei — țărănul —, prețuirea la justa lui valoare a banului strâns cu multă trudă de un neam sărac, eliminarea fără discuție a oricărui soi de risipă, au fost tot atâtea elemente, cari, însușite chiar dela început, au avut darul să asigure instituțiilor noastre o dezvoltare normală și sigură.

Dar opera băncilor noastre nu s'a mărginit numai la acordarea de credite ieftine pentru pătura țărănească.

Nu numai mâna de ajutor întinsă fără ranului exploatat în mod ordinar de cămătăria străină formează titlul nostru de de glorie.

Pe urma economiilor realizate de noi au răsărit numeroase și importante instituțiuni naționale și filantropice, înființate cu banii noștri, dăruiri din proprie inițiativă și dintr'o perfectă înțelegere a sfintei datorii față de Patria Românească.

Noi am sacrificat multe și grele zeci de milioane pe altarul neamului nostru.

* * *

În decursul veacurilor s'a întipărit adânc în conștiința noastră a fiecăruia adevărul biblic, pe care vremurile păreau că nu-l vor clătina niciodată: Fiecare plăta își va avea răsplata sa.

Supremă ironie pentru vremurile de astăzi!

Dar pe lângă nedreptatea strigătoare la cer, care s'a făcut unor instituțiuni, pe cari nici un vânt potrivnic n'a fost în stare să le clătine câtă vreme angajamentul contractual era respectat, fără a căuta să-și dea seama, că această nedreptate va avea ca urmare, în mod inevitabil, frustrarea vinovată a economiilor celor mai conștiincioși cetățeni și contribuabili, guvernarea nefastă lorga Argetoianu, prin legile și mai nefaste, pe cari le-a adus, a adăugat pe lângă distrugerea băncilor și, deci, a economiilor particulare, și un al treilea rău, mult mai mare decât aceste două dintâi: Exterminarea și compromiterea iremediabilă a oricărei posibilități de credit în țara românească.

În fața acestei nenorociri fără seamăn, care înseamnă revenirea la vechiul sistem cămătăresc, toate instituțiile de credit din Ardeal au protestat, arborând steag de doliu.

* * *

Incapabil să-și ia răspunderea dezastrului, în care a aruncat o țară întregă, guvernul lorga-Argetoianu a dispărut pentru totdeauna.

Conștiința unui neam, greu încercat eri, victorios astăzi, nu credem să poată accepta dărâmarea celor mai mândre cetățui ale rezistenței naționale din Ardeal.

Băncile, sortite pieirii de guvernarea inconștientă lorga Argetoianu, vor trebui salvate.

Creditul — fără de care nu poate exista viață — trebuie negreșit restabilit.

Actualii conducători ai României — spre cari se îndreaptă cele mai întemeiate nădejdi — au înalta chemare să ducă la bun sfârșit această operă, îndreptând cât mai curând imensul rău, cauzat Țării de guvernarea trecută.

ILIE OLTEANU

secretarul „Solidarității“.

Concretizarea speranțelor.

Noul guvern, recunoscând gravitatea consecințelor ce legea conversiunii și resp. asanării datoriilor agricole le are asupra întregii vieți economice și financiare, — atât în țară, cât și în străinătate — prin suprimarea creditului și prin paralizarea tuturor organelor lui vitale, a declarat încă din primul moment, că intenționează anumite modificări la menționata lege.

S'a dat a se înțelege, că sunt speranțe de îndreptare.

Totuși, se știe, că sentimentele și pasiunile nu se numără printre factorii cei mai serioși pe terenul realităților financiare.

Și dacă se admite, ca și speranțele să conteze ceva, ele se consideră doar ca niște riscuri și se exprimă prin anumite pierderi probabile, pierderi cu atât mai mari, cu cât și speranțele sunt mai puțin determinate și mai mult imaginare.

Este deci indicată aici o încercare de concretizare a speranțelor așteptate dela actualul guvern, predispus să reformeze legea în chestiune.

Suprimarea aplicării legii, sau abolirea aceleia în întregime nu se poate spera, imposibilitatea explicându-se prin faptul, că asemenea măsuri sunt tardive.

Dela 19 Aprilie a. c. și până astăzi au trecut de mult și cele 3 luni prevăzute prin art. 5, cât și cele 2 luni din art. 15.

În consecință moralitatea economică ce rezidă la baza respectului necondiționat față de contractele bilaterale — legea părților — s'a lezat de fapt prin înmăștiunea fatală a celui de al treilea.

Prin retragerea dela judecătoreie a declarațiilor înaintate de către cre-

ditori pentru conversiunea de drept și de către debitori pentru asanarea judiciară și pentru celelalte modalități de asanare, în zadar s'ar decreta drepturile și neavenite aceste fapte și acte săvârșite odată.

Prin menționatele acte nu numai că s'au suspendat de drept, dar s'au distrus și de fapt raporturile contractuale bilaterale dintre creditori și debitori.

Iar din punctul de vedere al demoralizării financiare publice, menționatele fapte sunt numai un prim semnal, ce s'a dat — cu aparență legală, — pentru sabotarea tuturor obligamentelor de plată de orice fel și față de ori și cine.

Aceasta este lovitură mortală care s'a dat vieții de credit în general.

În efect, se va constata oare numai o moarte provizorie a institutelor de credit, sau numai o letargie a acelorora?

Răspunsul prompt și exact la aceste întrebări s'a dat încă la 30 Iulie din partea instituțiilor lovite, când s'a hotărât cererea de lichidare judiciară.

Astfel nu se mai poate desființa, nu se mai poate spera abolirea legii, care s'a pus în aplicare și ale cărei efecte dezastruoase le avem înaintea ochilor.

Și cum s'ar mai putea spera, ca prin o lege nouă să se facă neoperantă legea de conversiune și de asanare, după ce băncile atinse de flagelul conversiunii de drept și al asanărilor judiciare, nu mai sunt astăzi decât ruine, — parțiale sau integrale, — și nu mai rămâne decât ca ele să fie ajutate ca să se refacă, resp. ca să se reconstruiască, dacă nu trebuie să rămână neîngropate.

Refacerea și resp. reconstituirea băncilor și instituțiilor, cari au funcționat ca organe ale vieții de credit va fi deci prima formă concretizată a speranțelor de îndreptare.

Ori, cine crede, că toate speranțele institutelor noastre se concentrează în art. 55?

Și, într'adevăr, legiuitorul, care deunăzi se agita atât de mult pentru „reglementarea comerțului de bancă” în sensul de a face, ca să se garanteze restituirea necondiționată a depunerilor și buna chivernisire a acestor *averi reale* ale deponenților, nu este oare același legiuitor român, care prin legea sa de astăzi și-a călcat pe inimă și a

distrus dintr'odată pe toți deponenții dela toate băncile sub pretextul asanării debitorilor și al conversiunii datoritiilor agricole?

Și legiuitorul, care în fiecare an se preocupă atât de mult de *buna funcționare a creditului agricol*, — mai cu seamă la epoca însămânțărilor și a finanțării recoltei, — nu este oare același legiuitor român, care întrun regretabil moment de uitare de sine, s'a grăbit să dea lovitură de grație nu numai creditului agricol însuși, ci chiar și creditului în general, celui particular și celui public?

Refacerea și resp. reconstruirea băncilor ruinate sau distruse prin legea asanării resp. a conversiunii, este deci totodată și justa formulare a speranțelor de îndreptare.

Doar în ce constă efectul distructiv al legii?

Trecând peste toate momentele morale și psihologice legate de reducerea cu 50% a datoritiilor supuse conversiunii de drept (art. 5), mai trecând și peste vătămarea Constituției și a Codului Civil prin exproprierea forțată atât a creanțelor cât și mai ales a patrimoniului deponenților, și lăsând la o parte enormele și imposibilele sarcini aruncate asupra bugetului țării ca și asupra Băncii Naționale — gravitatea dezastrului se vede mai cu seamă în *imobilizarea activelor*.

Conștient de fapta sa legiuitorul și-a dat seama, că era obligat să se gândească serios la finanțarea conversiunii în sensul de mobilizare a creanțelor ce legea avea să le îngroape în pământ pe timp de 30 de ani.

Ori, din nenorocire, a fost indus în eroare prin declarațiunea ministrului de finanțe, prezentator al legii, că s'a și găsit finanțarea conversiunii *la o bancă foarte mare din Europa, care ar fi dispusă să între în vorbă asupra finanțării acestei reforme pe lângă garanția Statului*.

Camera deputaților a aplaudat și... a votat proiectul.

De-atunci nu s'a mai auzit nimic despre menționata... *foarte mare bancă din Europa* care era gata să stea de vorbă.

De altă parte finanțarea prin împrumutul forțat era tot un plan al fostului

guvern, plan, care trebuia să cadă cum a și căzut.

A mai rămas finanțarea și mobilizarea creanțelor prin prevederile art. 4, adică prin Cassa de amortizare, instituțiune, care se pune în vedere printr'o promisiune alternativă; sau prin regulament sau prin lege specială.

Și a mai rămas și promisiunea legală din art. 59 prin care se pune în vedere o lege specială de finanțare, precum și o convențiune specială ce se va încheia între stat și Banca Națională pentru scontul cambiilor agricole.

Se vede, că drumul pe care s'a distrus creditul particular și cel public, a fost pardosit cu multe intențiuni bune.

Dar cât de iluzorii sunt aceste prezivțiuni și promisiuni cuprinse în lege!

Se va aștepta mult și bine până la facerea regulamentelor și a legilor speciale despre înființarea și despre funcționarea Cassei de amortizare.

Dar art. 4 prevede, că preluarea creanțelor convertite de către Cassa de amortizare a Statului, este *numai facultativă*, înțelegându-se astfel, că nu se plătește creditorului aceea ce ar avea de dat debitorul, ca în caz de subrogațiune serioasă, ci Cassa de amortizare, — dacă va vrea — se va înțelege cu creditorul cum va crede de cuviință asupra prefului creanței cedate.

Și cu toate acestea în art. 4 se spune textual despre Cassa de amortizare: — „*Substrăgându-se în drepturile creditorilor*“.

Cât de iluzorie mai este și promisiunea despre Cassa de amortizare se vede mai ales și din art. 38, care — la aparență — se îngrijește de mobilizarea creanțelor prin emisiune de titluri ipotecare la purtător, decretând însă, că — după toate formele de cesionare și de subrogațiune — totuși operațiunile se vor face pe contul și pe garanția băncilor creditoare, care și-au cedat creanțele lor. Un fel de emisiune în comision...

Ar fi deci și natural și legitim a se spera dela actualul guvern, că va binevoi să contribuie în modul cel mai eficace la toate măsurile potrivite pentru mobilizarea creanțelor convertite și resp. asanate.

Cluj, 12 August 1932.

V. VLAICU
fost secretarul „Solidarității“.

Abuz de numele Regelui, — în chestia conversiunii.

Atât colaboratorii noștri, în articolele apărute în coloanele acestei reviste, cât și „Solidaritatea“ în hotărârile luate și comunicatele făcute, — dacă nu au tratat în amănunte, la tot cazul au afins aproape toate laturile problemei conversiunii și asanării datoriiilor agricole. Acest fapt ne dispensează da a repeta lucruri cunoscute, cari ar plicisi cu drept cuvânt debitorii noștri. Azi ne vom ocupa de o chestie mai delicată, despre care nu a mai fost vorba.

Până aci ni se șoptea la ureche, de curând vedem însă apărând și'n presa politică svonul, că conversiunea datoriiilor agricole ar fi o dorință expresă a Regelui. Aceasta afirmațiune a cercurilor politice voiește să fie o presiune asupra noastră, se voiește prin răspândirea acelei vești ca să ni se închidă gura, — cum s'ar zice mai pe șleau.

Noi apreciem sentimentele generoase ale Regelui, cari stau la baza acelei explicabile dorinți, pentru un Domnitor democrat, care voiește să fie popular, văzându-și realizat un gând bun, care este dovada unei reale înțelegeri a suferințelor majorității supușilor Săi. Nici nu avem nimic de obiecționat împotriva ideii. Realizarea cade însă în sarcina Guvernelor și a Parlamentelor, cari poartă răspunderea pentru felul cum s'au priceput să întruchipeze o dorință regească. Aceste organe poartă răspunderea pentru felul executării voinței Domnitorului; reprezentanții poporului trebuie să cunoască mai bine nevoile și posibilitățile, iar dacă se divulgă dorința prea înaltă cu intenții de presiune asupra băncilor, cei ce o fac dau nu numai dovada incapacității lor, ci și proba lipsei de bun simț. Toemai de aceea noi protestăm, că cercurile politice ne prezintă pe Regele tuturor locuitorilor acestei țări, ca și pe cauzatorul nenorocirii noastre, a băncilor cu capitalurile confiscate de Legea conversiunii de drept. Destul de rău, că partidele nu s'au ocupat la timp de chestiune, și nu au studiat-o temeinic, pentru a fi gata cu soluționarea la apelul Regelui, care le-a prevenit pe toate deși aproape fiecare partid are în titulatură ori programul lui elemente

„naționale“, „fărăniste“, „agrare“, „poporale“, „agricole“, etc.

Regele nu poate dori distrugerea băncilor, piloșii pe cari se bazează instituțiunea creditului, de care are trebuință o viață economică dezvoltată; Regele nu poate dori ura nici unei categorii de supuși, oricărei pături sociale ar aparține ei. Problema crizei agrare este de mult de actualitate ardentă; dacă partidele politice, cari cu ocazia fiecărei propagande electorale se întrec în manifestarea interesului, față de nevoile alegătorilor, — voiesc să arate că „dragostea“ lor pentru fărănime este sinceră, că patriotismul lor e luminat și curat, că înțeleg problemele dela ordinea zilei și sunt pregătite să le soluționeze, spre binele țării întregi, să facă dovada aceasta cu ocazia alcătuirii Legii dorite de Rege.

Noi afirmăm, fără teamă de a putea fi combătuți cu bună credință, că criza agriculturii, care e generală în întreaga lumea, nu e cauzată de creditorii ei, cari sunt de fapt binevoitorii și sprijinitorii ei efectivi, nu de fraze goale, — ci cauzele acelei crize sunt organice cu caracter adânc. Pentru a soluționa criza, trebuiesc schimbate sistemele de producție, iar produsele agricole numai după o industrializare înțeleaptă vor putea reprezenta o valoare, din care agricultorul va putea trăi. Agricultură însăși trebuie revoluționată în sistemele ei de activitate, cu ajutorul mașinismului atât de puternic. Abia atunci i se va fi ajutat eficace.

Guvernul actual a declarat că va modifica partea, care se ocupă de *asanarea* datorii agricole din faimoasa Lege a conversiunii și asanării. Nouă ne place a crede, că se vor modifica și unele dispoziții, cu privire la imorala *conversiune de drept*, pentru că peste interesele efemere electorale, va trebui să învingă bunul simț, rațiunea sănătoasă și ne-preocupată: va trebui să dicteze acest lucru grija de interesele de totdeauna și superioare ale țării.

TRITON.

Soluțiile.

De când criza economică și financiară a luat proporții atât de mari, toată lumea își bate capul cu tot felul de soluții pentru combaterea ei. Specialiștii publică lungi articole de ziar pline

de soluții, guvernanții țării votează legi economice începând cu legea concordatului preventiv prin care încurajează fraudele debitorului și terminând cu legea lichidării judiciare, care ocrotește distrugerea completă a creditorului.

Toate aceste legi, n'au avut însă nici un rezultat practic până acuma. Aceasta o dovedește faptul, că azi criza bătăie cu mai mare furie decât acum 2—3 ani când s'a început cu votarea acestor legi.

Legile votate de guvernul Iorga-Argetoianu, nu numai că n'au dat rezultate practice, dar au avut darul să paralizazeze totul dintr'odată, pare că au fost făcute intenționat ca să distrugă.

De când a ieșit primul sun, că datorii agricole vor fi asanate, debitorul agricultor deși putea, n'a mai plătit un ban creditorului.

Guvernul Iorga-Argetoianu, supunând spre votare parlamentului legea conversiunii și-a zis, că acuma este momentul potrivit pentru a-și forma popularitate la sate, scăpându-l pe plugar de datorii. La fel au crezut toate partidele politice, că acel care va striga mai tare „Vreau o lege a asanării datorii agricole cât mai largă“ acela va fi mai mult iubit de plugar și prin urmare lui îi va da votul atât de drag „oamenilor noștri politici“. Dar toți s'au înșelat, căci plugarul român este mai șiret decât îl credem. El are crezul lui politic. Dovadă este faptul, pe care îl cunoaștem toți, că în ultimele alegeri din Iorga și Argetoianu, au avut un număr foarte mic de voturi, deși o știe toată lumea, că ei sunt făuritorii legii conversiunii.

N'am scăpat de criză până azi, pentru că toate legile votate și toate măsurile luate pentru înlăturarea ei, n'au avut decât un scop politic. Acesta este răul cel mare în țara noastră. Nu s'a luat ca bază dreptatea imparțială. N'a căutat nimenea să afle care este cauza adevărată a crizei. N'a întrebat nimenea pentru ce nu poate plugarul să plătească, la fel comerciantul și industriașul datornic.

Nu pot plăti aceștia pentru că dacă un plugar s'a împrumutat acum 5 ani cu Lei 20.000, pe care a cumpărat 2 boi, azi aceștia nu poate să-i vândă decât cu Lei 10.000. La fel comerciantul și industriașul, dacă banii împrumutați acum 5 ani, i-a investit în mărfuri sau instalații ori clădiri, azi aceste nu vor valora decât 50%. De aci putem vedea cât de redusă este capacitatea de plată.

Părerea mea este, că în locul legilor votate și amintite mai sus, era suficient să se voteze un singur articol de lege, prin care să se reducă orice datorie la jumătate, iar restul să poată fi urmărit prin justiție, în cazul că nu se

plătește. Acest articol pe cât ar fi de scurt pe atât ar fi de justificat, pentru că după cum am spus mai sus, capacitatea de plată a debitorului, este redusă la jumătate, deci și datoria trebuie redusă la jumătate.

Depunătorii dela bănci nu ar pierde nimic, pentru că acel care a depus acum 5 ani Lei 200.000, și azi va primi numai 100.000, cu acești bani va putea cumpăra ceea ce a cumpărat acum 5 ani cu Lei 200.000, ba chiar și mai mult. Dar în cazul când lucrurile vor rămânea așa cum sunt, băncile vor fi nevoite să ceară lichidarea judiciară, care va fi distrugerea completă a depunerilor spre fructificare, așa cum ne-o descrie dl. Ioachim Toletu într'un articol bine documentat apărut de curând în această revistă.

Gubernanții noștri au găsit cu cale să sacrifice băncile pentru ajutorarea plugarilor. Nu-i așa ușor cum se crede să distrugi acești factori intermediari de producție, fără ca aceasta să aibă urmări rele. Atât timp cât băncile au fost lăsate în pace să și exercite comerțul lor, a fost eredit, a fost ajutat fiecare la nevoie, azi ereditul este distrus completamente și o știm fiecare, că fără el nu putem trăi, deci nici fără bănci.

În afară de aceasta, băncile au vărsat statului mari sume de bani pentru impozite plătite sub diferite forme. Dacă ele nu vor mai plăti impozite, comerciantul și industriașul la fel, atunci cine va plăti? de unde va încasa statul sumele necesare pentru a face față angajamentelor sale? desigur că nu va avea de unde și atunci nu va fi statul acela care va da mai întâiu faliment?

Ca încheiere, trebuie să spun că nici azi în ceasul al doisprezecelea n'ar fi prea târziu să se voteze o lege cu conținutul amintit mai sus, abrogând toate legile cu caracter economic votate până acum.

Ar fi poate și aceasta o... soluție.

— Augustin Potor.

Legăturile noastre economice cu Franța.

de AURELIU ION POPESCU
Atașat comercial pe lângă Legațiunea
română dela Paris.

Dat fiind rolul conducător al Franței în economia mondială cât și legăturile noastre cu ea și mai ales *interesul nostru* a ne bucura de sprijinul Franței credem de bine a reproduce acest articol din „Adevărul” fiind scris de unul dintre cei mai competenți în materia aceasta.

Nu se poate vorbi de legăturile noastre comerciale cu Franța fără să se prezinte întâiu oma-

gile convenite primilor făuritori ai Convenției din 1930, mânei de cunoscători ai problemelor noastre tehnice din fiecare domeniu economic. Această convenție a creiat atmosfera și cadrul în care s'a putut extinde încetul cu încetul exportul nostru în Franța începând cu cifre mai mici de un miliard și atingând în 1931 aproape 4 miliarde Lei.

Dela sosirea noastră la Paris, ne am impus scopul de a face din Franța ceea ce generațiile anterioare au făcut din Germania, Italia și vechitul imperiu austro-ungar: o mare piață de export. Nu se mai putea de altfel, continua vechitul sistem de plată a cuponului datoriei noastre externe în Franța prin vânzări de mărfuri în Germania sau Italia. Aceste plăți triumfătoare, cum sunt denumite, nu constituie o bază solidă pentru politica noastră externă. Deoarece aceasta se poate simți atrasă la un moment dat de considerațiunile balanței noastre de export. Garanția unei politici externe mai independente rezidă pentru noi într'o distribuție cât mai mare a comerțului nostru de export. Al doilea considerent de care am fost conduși a fost acela al politicii financiare. După războiu centrul politicii noastre financiare a devenit Franța și, pentru a putea continua politica de împrumuturi, era esențial să găsim de bușeuri noi pentru mărfurile noastre ca astfel să putem plăti mai ușor cuponul datoriei externe, acest cupon pentru o țară care nu are o producție mare de aur, trebuind a fi plătit eventual în mărfuri.

Nu se poate spune că nu s'au reușit în această încercare. Criza a oprit expansiunea, dar a consolidat situația. Chiar dacă cifra exportului a scăzut în 1932, ea n'a scăzut atât cât cifra exportului celorlalte țări în Franța. Convenția din 1930 a fixat un cadru permanent pe care criza nu l'a putut afecta.

Convenția din 1930, prima convenție comercială cu Franța, a prezentat mari dificultăți tehnice prin faptul că a fost negociată la începutul crizei mondiale agrare și că Franța tocmai începea să dea semnalul protecționismului agrar. N'a putut fi deci vorba de scăderea tarifului vamal pentru produsele ce interesau România, toate produse agrare, afară de petrol de care vom vorbi mai departe. Mai mult, din cauza faptului că aceste produse nu reprezentau decât procente mici din importul total francez, scăderi de taxe de vamă nu ne puteau interesa nici pe noi, deoarece se estindeau, prin clauza națiunii, tuturor celorlalte țări, în special cele de peste mare, cari urmau să profite în mod și mai larg de ele. Toată străduința președintelui Ene și a comisiei sale a fost să se găsească avantaje extra-tarifare, avantajii cari, prin regimul creiat pentru

o cantitate de porumb, a deschis primul drum aplicării regimului preferențial la cerealele țărilor agrare.

România a obținut cu ocazia acestei convenții un contingent de 80.000 tone de porumb, cu o reducere de taxă vamală de 30 la sută. Acest porumb a fost denumit porumb cu bobul mic zis de Basarabia, pentru nutrirea păsărilor și animalelor. Franța importă anual în medie, 800.000 tone de porumb, din care o bună parte se întrebuințează la nutrirea animalelor, iar o parte merge la feculării și concurează cartoful indigen. Acordându-ne contingentul, Franța a dorit să ajute pe crescătorii de animale, oferindu-le un porumb mai ieftin, dar a vrut să ia garanții că acest porumb nu se va întrebuința în scopuri industriale. De aceea acordarea reducerii de 30 la sută a fost înconjurată de anumite formalități-cereri adresate de sindicate consilierului agricol local — și trecerea cererii apoi la ministerul agriculturii care contabiliza cantitățile pentru a nu depăși cele 80.000 tone. De altfel, cantitatea acordată a fost un minimum. Ministerul agriculturii avea facultatea măririi acestui contingent, în cazul când cererile ar fi fost active. Noi am cerut în Comisiune membrilor francezi, — fără a obține rezultate — 50 la sută reducere, cu gândul că astfel se vor activa cererile. În al doilea rând am socotit că formalitățile sunt cam greoaie. Nu am putut obține delă început modificarea aceasta din cauza spiritului francez de prudență care vrea întâi o experimentare precaută a sistemului. Ni s'a promis atunci ameliorarea regimului, dacă sistemul nu va da roade.

În primul an (1931) acest contingent de porumb nu a fost epuizat. În parte din motivele explicate mai sus și în parte și din faptul că, prevenind urcarea taxei vamale, casele importatoare au adus cantități imense de porumb din Argentina, formând stocuri cari nu s'au seurs decât cu înecul.

A mai intervenit apoi și scăderea pesosului argentinian în urma abandonării etalonului aur a acestei țări ceea ce a făcut ca toate mărfurile argentinene să se i fitească. Așa că, chiar dacă am fi obținut condițiuni mai ușoare, diferența între prețurile noastre și cele argentinene ar fi anihilat totuși parțial avantajul și tot nu am fi putut exporta cantități mai considerabile.

A doua serie de avantajii indirecte acordată de guvernul francez a fost punerea în legătură a comisiei noastre cu importatorii francezi de produse animale și de lemne pentru mărirea exportului nostru.

Primele legături au dat roade. În urma îndemnurilor dlui Ene și a studiilor amănunțite făcute de atașatul comerțului, ajutat de câteva personalități franceze: de dl Henry de Broqua și de dl Gaston Legendre, am ajuns la o colaborare foarte strânsă cu „Uniunea exportatorilor de animale“ care a utilizat conștientura exportului în Franța, am putea spune destul de bine pentru primele începuturi. Suntem siguri că aceste încercări se vor permanentiza și vom putea adăoga Franța ca deținuș permanent pentru produsele noastre animale.

Acest curent se va consolida de altfel și prin încheierea unei convenții veterinare care se va negocia în lunile viitoare conform convenției încheiate care stipulează încheierea unei asemenea convenții șase luni după intrarea în vigoare a convenției. Ori, convenția nu a intrat în vigoare decât acum o lună și ceva, când a fost ratificată de Parlament. Până atunci ea nu a fost decât în aplicare provizorie.

În ce privește exportul mai intensiv de lemne nu am putut ajunge la ceva serios. În momentul acela tot comerțul nostru de lemne era îndreptat spre Germania și bazinul imediat mediteranean și noi nu aveam interes a exporta în Franța. Numai mai târziu când aceste piețe ni s'au închis, în urma crizei mondiale, exportatorii noștri și-au îndreptat ochii spre piața franceză. Era însă prea târziu.

Petrolul.

Exportul de petrol al României atinsese în momentul negocierii convenției circa 300.000 tone. Guvernul francez s'a obligat a creta organismul necesar prin care trebuia să se ajungă la un export de minimum 400.000 tone. Negocierile referitoare la această sporire s'au dus mai târziu, cu ocazia încheierii unei convenții suplimentare în 1931, chestiune de care vom vorbi mai târziu. Între timp „Oficiul național al combustibililor lichide“, a făcut atmosferă bună pentru importul petrolului românesc, ajutat fiind însă, în primul rând, de prețurile joase cari cotau la Constanța, după cum se știe, cu aproape 10 la sută sub prețul golf.

Încercări similare s'au făcut pentru a furniza și marina militară franceză, dar fără succes. Cauza este simplă. Majoritatea petrolului nostru provine azi, — peste 70 la sută, — din bazinul Moreni este în întregime parafinos. Păcura noastră are deci un punct de congelare foarte jos și, pentru a o putea întrebuința pe vase, ea trebuie încălzită. Încălzirea cere însă introducerea unui întreg sistem de țevi și cazane care ocupă un spațiu prețios într'un vas de război.

Noi credem totuși că și rutina este poate una din cauzele principale pentru care nu se face această schimbare.

Linia de navigație franco-română.

În fine al patrulea avantaj a fost creșterea liniei de navigație între Franța și România, cu plecări regulate pentru ușurarea legăturilor comerciale franco-române.

Ideia care ne-a adus la această cerere a fost următoarea: Exportul mărfurilor românești în Franța nu se poate face decât pe mare, ele fiind produse de volum mare și de valoare mică. O linie regulată între Franța și România ar încuraja exportul din România și în cantități mai mici de mărfuri de volum mare și de valoare medie, din care nu se poate totdeauna exporta cargouri întregi. Din lipsa unei linii cu plecări regulate aprovizionarea din România pentru negustorii francezi nu se poate face convenabil, deoarece negustorul nu poate fi sigur că va primi marfa repede sau la vreme.

Pe calea normală, adică prin intermediul companiilor de vapoare, nu s'a putut ajunge la înființarea unor asemenea linii. C-ia Freyssinet care a avut această linie pe vremuri a fost obligată a o încheia din două motive.

1. Concurența companiilor italiene subvenționate de guvernul italian care face, cum se știe, politica pătrunderii în Levant și care face orice sacrificii în acest scop.

2. Lipsa aproape totală de cargo dela Marsilia la porturile dunărene. Mărfurile de export franceze sunt, cum se știe, în majoritate, mărfuri cu volum mic și valoare mare care suportă cu ușurință transportul cu trenul. Mai mult sunt mărfuri de sezon care trebuie să sosească la timp și cât mai repede.

Prin urmare o echivalare a frahtului în spre și dela Constanța nu se poate, din cauza însăși naturii schimbului între regiuni. Natural, se poate remedia situația până la un punct oarecare prin încercături de cărbuni, dar discrepanța va rămâne. Pentru ca Franța să-și deschidă o piață mare în România ea trebuie să importe din această țară și ca atare să ia răspunderea materială a acestei discrepanțe și a nu aștepta să trimită vapoare în porturile românești numai când au încercături pline înspre ele. Transporturile trebuie regularizate și intensificate.

În acel moment soc. Freyssinet avea două vapoare care făceau cursa Marsilia bazinul dunărean, în total cam 9 curse pe an, la câte 25 zile cursa. Vaselor erau mici, foarte vechi și demodate și nerentabile; ele consumau enorm de mult cărbune. Ce ceream noi era punerea pe linie de vase moderne cu plecări cât mai frecvente. Înființarea acestei linii era de fapt și în interesul Franței, întrucât linia Levantului a fost una din cele mai vechi linii franceze și Franța nu poate accepta suprimarea pavilionului său de pe această linie de către pavilionul italian, fără a suferi oarecare consecințe politice. Era deci și o chestie de prestigiu politic pentru Franța.

Această linie urma deci să se crezeze ulterior cu o subvențiune a guvernului francez și de înființarea liniei legasem noi oarecare scăderi de taxe vamale pentru produsele ce intereseau Franța.

Creșterea acestei linii a suferit întârzieri, din cauza pretențiilor poate prea mari ale Casei Freyssinet care cerea o subvențiune fixă și una mobilă. Cea mobilă era legată de costul cărbunelui. Ministerul Bugetului a refuzat să se angajeze pentru subvențiunea mobilă și a găsit cererea unor sume pentru amortizarea vaselor nepotrivită, întrucât vasele erau amortizate. În fața șomajului maritim atât de mare, C-ia Freyssinet și-a retras această cerere. S'au dus deci negocieri pe baza unei subvențiuni fixe forfetare, care însă a fost găsită prea mare de guvernul francez. Negocierile sunt și acum în curs.

În urma funcționării liniilor de navigație italiene, cercurile noastre maritime — privind chestia numai din punct de vedere maritim — sunt gata a abandona acest avantaj în schimbul altuia.

Ne permitem a spune că ar fi o mare greșală, căci de această linie se leagă tariful combinat pe mare și uscat ce se va alcătui între C. F. R., Linia Freyssinet și căile ferate franceze. Fără creșterea acestei linii, reducerile proiectate la tarifele de cale ferată nu se pot obține.

Ce am acordat în schimb noi Franței? Am acordat o serie de scăderi de taxă de vamă, cam 25 la sută din tariful nostru vamal, asupra unor produse ce o intereseau, dar cari, din cauza crizei economice, nu au jucat din plin. Taxele vamale au fost scăzute, dar și prețurile au scăzut simțitor, așa că în raport cu prețul lor taxa de vamă a rămas procentual relativ urcată. În tot cazul dacă nu făceam aceste scăderi exportul francez la noi ar fi fost cu totul anihilat.

CRONICA

Necrolog. Dr. Victor Manu distinsul avocat și juristconsult al Băncii Agrare s. a. Cluj în serviciul căreia a fost dela fondare, a decedat în 17 August a. c. în floarea vieții în vârstă de 44 ani. Transmitem sincerele noastre condolențe familiei și Băncii Agrare.

Modificarea conversiunii. Guvernul în consiliul de miniștri dela 17 crt. a debătut proiectul dlui Ministru de finanțe, G. Mironescu pentru modificarea legii pentru asanarea datorțiilor agricole, — proiect publicat de toate zărele.

În ce privește asanarea debitorilor mijlocii și mari (art. 8. și următorii) proiectul de modificare este destul de potrivit, în ce privește însă conversiunea de drept lasă mult de dorit. Avem convingerea că până la urmă când proiectul de modificare va deveni lege se va ține seamă de principiile anunțate în declarațiunea ministerială și anume: De conversiune vor putea beneficia adevărații agricultori (aceasta este cuprins în proiect) numai pentru împrumuturi agricole (și menținând ideia de credit și economisire. Observăm că finanțarea lipsește complet.